

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Rece[n]sentur tres Hæreticoru[m] errores,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

De Pœnitentia, ut est Sacramentum.

Ad quæstionem 84. D. Thomæ.

Licet ordine generationis prius secundum se sit pœnitentia virtus, quàm pœnitentia sacramentum; quia pœnitentia virtus esset necessaria, etiam si non esset sacramentum; unde quoad rationem virtutis in omnifatu existit, licet non semper fuerit sacramentum, ut docet Tridentinum sess. 14. cap. 1. Quia tamen virtus est pars hujus sacramenti, proindeque ab eo dependet in esse & cognosci, tanquam à termino suæ habitudinis, prius de pœnitentia ut de sacramento, quàm ut virtute, cum S. Thoma differimus.

Variis autem nominibus sacramentum hoc insignitur. Vocatur in primis *manuum impositio*, sumpto nomine a quadam caeremonia externa, quæ olim in usu fuit, & nunc etiam fit, ut scilicet quando absolvitur pœnitens, Sacerdos illi manus imponat. Verum ritus ille denominans sacramentum, neque necessarius est, ut infra cum D. Thoma ostendemus, neque huius sacramenti peculiaris, cum etiam in Ordinatione & Confirmatione usurpetur. Secundo appellatur *Secunda post naufragium tabula* : Hieronymus Epist. ad Salvinam : Nec statim nobis pœnitentia subsidia blandiantur. Cavendum est vulnus quod dolore curatur. Aliud est integrare nave, & salvis mercibus, portum salutis intrare, aliud nudum herere tabula, & crebris fluctuum concursibus ad asperissima saxa collidi. Tercio appellatur *exomologesis*, id est confessio, seu communicatio & pax, eo quod nimirum pœnitentes qui peccata sua confitentur, Ecclesiastica communioni restituuntur. Unde Tertullianus lib. de pœnitentia cap. 12. dicit peccatoribus esse adhuc in exomologesi secundam subsidia. Quarto dicitur *sacramentum absolutionis*, ab absolutione sacerdotis, quæ in hoc sacramento habet rationem formæ. Quinto vocatur *baptismus laboriosus*, propter dolorem & rigorem satisfactoris, quem exigit hoc sacramentum : ut patet ex Tridentino sess. 14. cap. 2. ubi sic habetur : *Per Baptismum enim Christum induentes, nova prorsus in illo efficiuntur creatura, plenam & integram omnium peccatorum remissionem consequentes; ad quam tamen novitatem & integritatem per sacramentum pœnitentie sine magnis nostris fletibus & laboribus, divinè ad exigente iustitiâ, pervenire nequaquam possumus, ut merito pœnitentia, laboriosus quidam baptismus, ad SS. Patribus dictus fuerit.* Habet & alia plura nomina satis usitata apud SS. Patres: dicitur enim mysterium reconciliationis, medicina, remedium, indulgentia, remissio, crucifixio hominis interioris, cordis contraçtio & comminutio, ac veteris hominis in pulverem redactio. De hoc ergo utilissimo sacramento nobis in præsentem agendum est, ejusque existentia, institutio, natura, & necessitas, breviter hæc sunt explicanda. Unde fit

ARTICULUS PRIMUS

An detur in Ecclesia remedium aliquod, cum
cata post Baptismum commissa remittantur,
ludque sit verum sacramentum a Baptismo
distinctum?

S. I.

Recensentur tres Hæreticorum nomina.

Cum poenitentiae sacramentum Ecclesie
chissimum sit, & ex eo uberius insinuat
delium animas iugiter oriantur, ubi
quod diabolus, postea salutis invidus, ob
struere saepe molitus fuerit, variose cum
haereticorum errores luscitavit. Primum
Montanistarum, qui existimant nonnullum
Ecclesiae remedium, quo peccantes possit
sumum possint Deo reconciliari, ut testatur
Hieronymus Epist. 54. ad Marcellum, ubi
Montanitis loquens facit: *Iti ad omnes poe*
ntiam Ecclesiae obsecrant fores: non quoad
poenitentiam peccatoris, quam mortem. Non
qui cadet, non resurgit, dicit Dominus: Gra
mini ad me filii converentes, ego cor
cordes vestras. Rigidi autem sunt, non quod
cent, sed hoc inter nos & illos interfit, quod
seunt confiteri peccata, quasi iusti: non dum
am agimus, facilius veniam promeremur. Item
Montanistae a Montano primo huius hae
A thore appellati sunt. Dicitur quoque Iosep
Caphryges, ex eo quod natione Phrygi esset, &
pulsati a Pepusa vicino Phrygia. Deinde hoc
bit Hieronymus Epist. ad Crespionem de
pianus immundi spiritus praedum, multos
fias per Priscillam & Maximillam, viris & opul
D seminas, auro corrupti, deinde heri pulsi, dis
dum quod non solum rudes & idotei & illi
runt, sed & ipsi qui magni videbantur in
te atque doctrina; quos inter ipsum Terentianu
numerari dolemus. Viguit circa annum
173. Abscissus est, unde & semivivus appella
eodem Hieronymo Epist. 54. ad Marcellum

Secunda hæresis priori similis, fuit Novatorum, asserentium eos qui a suscepiendo baptismi in aliquod grave peccatum incidissent non esse amplius recipiendos ad Ecclesiam & fideliem communionem, neque penes Ecclesiam esse jus ullum ac potestatem habere uti de peccatores. Exordium habuit ista hæresis anno Christi 254. hoc est primo Constantini anno ejus author fuit Novatus, Cæthaginiensis, de quo Eusebius lib. 6. cap. 26. Novatus Romanus Ecclesie Presbyter, arrogantius quidam

& fastidio contra eos elatus qui in persecutione lapsi fuerant, asseruit non amplius illis, quamvis omnia quae viderentur ad veram poenitentiam, ad conversionem animorum, ad puram denique confessionem spectare, omnino pergerent, spem ullam salutis omnino reliquam fieri. Unde propria cuiusdam sectae & erroris eorum, qui praestolata quadam mentis insolentia seipso aruas esse, id est, puros & vacuos à labe peccati asseruerant, author & dux fuit. Ille Carthagine egressus, & Romam profectus, in erroris locum assumpsit Novatianum, qui incredibili ambitione incensus, se in Romanum Episcopum ordinare fecit, Cornelio in Cathedra Petri sedente, ut testatur Hieronymus in Novatiano, his verbis: Novatianus Romanae urbis Presbyter, adversus Cornelium Cathedram Sacerdotalem conatus invadere. Item Ambrosius lib. 1. de poenitentia cap. 15. de illo haec scribit: Episcopatus amissi dolore succensus Novatianus, schisma composuit. Notum est etiam ex Epistolis Cypriani & Dionysii Alexandrini, quod nunquam sancti illi voluerint cum eo communicare, tanquam cum Romano Pontifice. De illo haec scribit Socrates lib. 4. hyst. eccl. c. 13. Cum Novatianus ordinatus fuisset Romanus pseudopontifex, omnibus ubique Ecclesiis scripsit literas, ut eos qui simulacris immolassent, minime ad mysteria admitterent, sed hortarentur ad poenitentiam, remissionemque permitterent Deo, qui potest & habet auctoritatem peccata remittendi. Ex quo liquet, Novatianos non exstimasse, eos omnes qui post baptismum gravioris peccati noxam contaherent, ab omni spe aeternae salutis excludi, sed sensum eorum duntaxat fuisse, illos qui à susceptione baptismi in aliquod mortale peccatum incidissent, non esse amplius recipiendos ad Ecclesiam & fidelium communionem, neque penes Ecclesiam esse jus ullum ac potestatem reconciliandi tales peccatores. Unde Ambrosius libro 1. de poenitentia cap. 2. Ait: se Domino deferre reverentiam, cui soli remittendum criminum potestatem reserent. Quibus verbis innuit, quod Novatiani ita distinguebant, ut Christo Domino potestatem remittendi peccata concederent, sed illam Ecclesiae denegarent.

Adverte etiam, in hoc Novatianos à Novato discrepasse, quod Novatus negabat in Ecclesia esse vel potestatem remittendi quodcumque peccatum post baptismum commissum; ejus verò Discipuli ita sententiam illam temperarunt, ut voluerint esse in Ecclesia potestatem remittendi leviora, sed non graviora. Ita discimus ex Sancto Ambrosio libro 1. de poenitentia capite 32. ubi haec scribit: Sed aiunt (Novatiani) se exceptis gravioribus criminibus, veniam relaxare levioribus. Non hoc quidem Author erroris vestri Novatus, qui nemini poenitentiam dandam putavit. In eo igitur patrem vestrum propria damnasti sententia, qui distinctionem peccatorum facitis, quae solvenda à vobis putatis, & quae sine remedio esse arbitramini. Sed Deus distinctionem non facit, qui misericordiam suam promittit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit. Hanc poenitentiae distinctionem mutuati sunt fortè Novatiani à Montanistis, qui teste Tertulliano libro de Pudicitia cap. 2. dividebant peccata in remissibilia & irremissibilia: Haec (inquit) dividimus in duos exus, alia erant remissibilia, alia irremissibilia. Tertius error est Lutheranorum & Calvinistarum, qui admittunt quidem contra Monta-

nistas & Novatianos dari in Ecclesia remedium aliquod à Christo institutum, pro remittendis peccatis baptizatorum, sed volunt tale remedium nihil aliud esse, nisi memoriam baptismi jam suscepti, cum fide remissionis peccatorum. Unde dicunt poenitentiam vel non esse sacramentum novae legis, propriè dictum, vel non esse distinctum à baptismo. Ita Lutherus libro de Captivitate Babylonica, titulo de Sacramento Baptismi, Kemniti in examine Canone 10. de baptismo & ad Canonem 1. de poenitentia, & Calvinus libro 4. institutionum capite 9. §. 15. & 17.

§. II.

Tribus sequentibus assertionibus, tres praedicti errores confutantur.

Dico primò, datur in Ecclesia Christi, remedium aliquod quo peccata post baptismum commissa remittuntur.

Probatum primò ex illis verbis Christi Matth. 18. Quaecumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in caelis &c. quo testimonio utuntur Patres Concilii Carthaginensis apud Cyprianum Epist. 54. ut probent lapsos non nisi diu poenitentia acta, esse admittendos ad pacem, nisi fortè periculum infirmitatis urgeret. Statueramus, inquit, participato invicem nobis consilio, ut qui in persecutionis infestatione supplantati ab adversario & lapsi fuissent, & sacrificiis se illicitis maculassent, agerent diu poenitentiam plenam; & si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub ictu mortis acciperent. Nec enim suus erat, aut permittebat paterna pietas, & divina clementia, Ecclesiam pulsantibus claudi, & doctibus ac deprecantibus, spei salutaris subsidium denegari, & de seculo recedentes, sine communicatione & pace ad Dominum dimitterentur: quando permiserit ipse qui legem dedit, ut ligata in terris, etiam in caelis ligata essent: solvi autem possent illis, quae hic primo in Ecclesia solverentur.

Probatum secundò ex aliis Scripturae locis, quibus baptizati incitantur ad poenitentiam: Actuum 8. Petrus dixit ad Simonem Magum, qui utriusque dicitur jam crediderat, & baptizatus erat: Poenitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui. Et Paulus 1. Corinth. 5. & 2. Corinth. 7. alibiq; passim, Corinthios fornicarios, & alios Christianos ad poenitentiam & salutem quaerendam hortatur. Ipseque Christus Matth. 6. praecipit omnibus etiam baptizatis & Christianis ut sic orent: Dimitte nobis debita nostra &c. frustra verò id praeciperet, si peccata post baptismum commissa, essent irremissibilia, nullumque in Ecclesia daretur remedium, institutum pro eorum remissione.

Ratio etiam suffragatur: Cum enim magna sit in hominibus, etiam baptizatis, ad peccandum proclivitas, & ad peccati remissionem, vi perfectae contritionis procurandam, magna difficultas; neque minus periculum salutis sit in peccatis quae baptismum sequuntur, quam in illis quae illum praecedunt, ad suam Christi providentiam pertinet, ut remedium aliquod institueret, & Ecclesiae suae relinqueret, quo lapsi post baptismum, possent à peccatis resurgere. Unde Leo Papa Epist. ad Theodorum: Multiplex

Ti 3

mise-